

Samen voor een groene stad

Beleidsplan 2020-2021

Milieucentrum Utrecht

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Missie en visie	3
Doelgroep	4
Doelstellingen	4
Voorwaarden voor succes	7
Vrijwilligersbeleid	9
Organisatie	10

Voorwoord

“Onze missie is om samen met de inwoners van Utrecht een groene, duurzame en gezonde stad te maken.”

Misschien gaat 2019 ooit als kanteljaar de boeken in. In dat jaar zijn namelijk de nodige kwartjes gevallen. Zorgen over klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit leidden tot talloze rapporten en een aantal spraakmakende rechtszaken in het land. De landelijke overheid moest meermaals van koers wijzigen om te voldoen aan bestaande wetgeving en aan de eigen groene ambities. Natuur en klimaat zijn het debat in Nederland dan ook in toenemende mate gaan bepalen en spreken steeds meer mensen aan, zeker ook de jongere generaties.

Het gaat hier duidelijk om globale kwesties, die zich niets van grenzen aan trekken. Maar het draait óók om lokale vragen die ons als stadsbewoner raken: hoe willen we in deze stad leven? Waar laten we ruimte voor en waarvoor niet? Hoe kunnen we verantwoordelijkheid nemen en ons hier in Utrecht met natuur en milieuvragen verbinden? Dat zijn voor ons de belangrijkste vragen. De missie van het Milieucentrum Utrecht is om samen met de inwoners van Utrecht een groene, duurzame en gezonde stad te maken.

Die inzet is nodig. Al is het maar omdat Utrecht een prachtige stad is met een grote aantrekkingskracht op huidige en nieuwe bewoners. Gelukkig beoogt de gemeente een ‘gezonde groei’ van de stad. Tegelijk moeten we constateren dat groen en kwaliteit van leven op veel plekken onder druk staan, gezien de groei van de stad en de gevolgen daarvan voor de mobiliteit. Het is daarom essentieel om samen met bewoners, gemeente en partners de leefbaarheid, klimaatbestendigheid en biodiversiteit in de stad te versterken. Het tegengaan van klimaatverandering, een voor iedereen haalbare energietransitie en een beter gebruik van grondstoffen zijn andere uitdagingen. Al deze kwesties samen werpen de vraag op: hoe kan een gezonde groei van de stad een groene, circulaire en klimaatbestendige groei zijn? Hoe kan ‘gezond’ in onze stad ook ‘groen’ gaan betekenen?

“Hoe kan ‘gezond’ in onze stad ook ‘groen’ gaan betekenen?”

Gelukkig timmeren veel stadsbewoners en ondernemers dagelijks al aan de weg. Vaak ook vrijwillig. Net als rivieren, parken en *tiny forests* zijn zij de aders van een groene stad. Wij stellen ons in 2020 en 2021 weer ten doel deze aders te voeden en te versterken.

Bestuur Milieucentrum Utrecht

1. Missie en visie

Onze missie is om samen met de inwoners van Utrecht een groene, duurzame en gezonde stad te maken. Het Milieucentrum versterkt álle mensen en sociale verbanden die zich daarvoor inzetten én start initiatieven in wijken waar die nog niet bestaan. Wij richten ons niet op één wijk of initiatief, maar op de stad als geheel. Dit doen we als onafhankelijke organisatie: voor en door stadsbewoners.

“Op het gebied van natuur- en milieuparticipatie valt veel winst te behalen.”

Het Milieucentrum bewijst zijn meerwaarde door altijd en specifiek de bewoners van de stad te betrekken bij het streven naar een groene, duurzame en klimaatbestendige stad. Op het gebied van natuur- en milieuparticipatie valt in onze ogen veel winst te behalen. Zo constateren we dat mensen vaak onvoldoende structuur en handelingsperspectief ervaren om van zorgen of goede bedoelingen tot handelen over te gaan. Daarnaast is veel gemeenschappelijke inzet rondom natuur- en milieukwesties versnipperd en verbrokkeld geraakt. Hier willen wij verschil in maken. Samen met bewoners, gemeente en partnerorganisaties, zoals Utrecht Natuurlijk en Natuur en Milieufederatie Utrecht.

Wij willen dat bewoners bewust in beweging komen en in beweging blijven voor een groene, duurzame en gezonde stad. Onze visie is dat we mensen daar steeds op drie niveaus bij moeten betrekken:

- op het niveau van hun persoonlijke leven;
- op het niveau van sociale verbanden in buurt, wijk en stad;
- op het niveau van structurele ontwikkelingen en gemeentelijk beleid.

“Onze visie is: betrek mensen steeds op drie niveaus bij een groene, duurzame en gezonde stad.”

Leidend voor alles wat we doen zijn daarom steeds drie vragen:

- Hoe bieden we mensen laagdrempelige inspiratie en een prikkelend handelingsperspectief voor een eigen, groener en milieubewust leven?
- Hoe versterken we (de samenwerking van) groepen en organisaties die zich in buurt, wijk of stad inzetten voor een groen, klimaatbestendig en duurzaam Utrecht?
- Hoe stimuleren we betrokkenheid bij beleidskwesties en structurele ontwikkelingen, omwille van een duurzame, effectieve beweging onder onze doelgroepen?

2. Doelgroep

We richten ons op een brede doelgroep, waarbij we met nadruk verschillende generaties aanspreken. Onder die brede doelgroep verstaan we stadsbewoners die interesse tonen voor onderwerpen op het gebied van stadsnatuur, milieu en klimaat, maar er nog niet zo aan toe komen om daar handen en voeten aan te geven. We zetten dus in op mensen die kantelen richting een grotere betrokkenheid bij stadsnatuur, milieu en klimaat. Soms richten we ons ook op specifieke doelgroepen, zoals studenten en nieuwe stadsbewoners, of bewoners van buurten waar het belang van groen verre van vanzelfsprekend is. Dit wordt per project bekeken.

“We zetten in op mensen die kantelen richting een grotere betrokkenheid bij stadsnatuur, milieu en klimaat.”

3. Doelstellingen

Ons hoofddoel is een groene, klimaatbestendige en duurzame stad. Een groene stad is een stad met ruimte voor stadsnatuur en levenskwaliteit. Een klimaatbestendige stad is weerbaar ten aanzien van klimaatverandering, vooral ten aanzien van temperatuur- en waterstijging. In een duurzame stad is sprake van een geringe ecologische en klimatologische voetafdruk, door een meer circulaire economie, milieuvriendelijke bereikbaarheid, een klimaatneutraal gebruik van grondstoffen en een betere balans tussen mens en (andere) natuur.

“Het MCU onderscheidt zich door de inzet op de effectieve betrokkenheid en participatie van stadsbewoners rondom deze thema’s.”

Zoals boven toegelicht: het MCU onderscheidt zich door altijd en specifiek in te zetten op effectieve betrokkenheid en participatie van stadsbewoners rondom deze thema’s. Onze doelen op dit vlak staan hieronder. Concrete resultaatdoelen staan benoemd in ons Plan Activiteiten & Projecten 2020-2021.

► We promoten de waarde van natuur- en milieuparticipatie.

Onder een brede doelgroep promoten we de waarde van natuur- en milieuparticipatie. We zetten mensen aan het denken over natuur, milieu en hun eigen betrokkenheid daarbij. Dit doen we onder meer via onze website, social media en de Milieuwijzer. Ook bereiken we in 2020 en 2021 honderden mensen via terugkerende bijeenkomsten, zoals de Groene Maandagen en, in samenwerking met partners, het Wilde Stad Café. Met meer incidentele acties sluiten we aan bij herkenbare, terugkerende evenementen in buurten & wijken en slaan we dwarsverbanden met eigen projecten. We bereiken in 2020 meer mensen én versterken zo ons groene netwerk. Deze lijn zetten we door in 2021.

Milieuwijzer Utrecht

De [Milieuwijzer](#) maakt stadsbewoners wegwijs in duurzame keuzes en mogelijkheden in de stad. Of het nu gaat over vegetarische restaurants, fairtrade winkels of duurzaam verbouwen: met laagdrempelige tips & tricks laten we zien dat een groene stap vooruit vaak leuker en dichterbij is dan je denkt.

► We bieden bewoners handelingsperspectief en ondersteunen hen bij het realiseren van eigen initiatieven.

Deze doelstelling overlapt uiteraard met de voorgaande: we promoten niet alleen de waarde van natuur- en milieuparticipatie, maar wijzen ook op concrete mogelijkheden om hier als bewoner of groep zelf vorm aan te geven. We ontwikkelen concrete tips & tricks op het gebied van vergroening en milieu, bijvoorbeeld als onderdeel van een welkomstpakket voor nieuwe bewoners. Met onze Milieuwijzer, projecten en bijeenkomsten bieden we ook steeds handelingsperspectief. Verder helpen we proactieve bewoners waar mogelijk en wenselijk verder in het vervolg geven aan eigen initiatieven. Daarvoor brengen we bestaande initiatieven en netwerken in kaart en ontwikkelen we een helder protocol voor de behandeling van vragen van stadsbewoners.

► We initiëren en versterken communities rondom natuur- en milieuvragen, met impact op natuur, levenskwaliteit en milieu.

We bouwen gericht aan *communities* of netwerken in wijk, buurt en stad, met impact op natuur, levenskwaliteit en lokaal milieu. Dit doen we bij uitstek rondom burgerwetenschap (met ons project Meet je Stad Utrecht) en rondom groenontwikkeling en stadsnatuur (met het project *Werk aan groen in de wijk*). Via de Milieuwijzer versterken we verbanden tussen stadsbewoners en duurzame bedrijven of tussen bedrijven onderling. We hanteren daarbij steeds een aantal uitgangspunten:

- Een community is een duurzaam, zelf organiserend sociaal verband, ingebed in een groter netwerk. Daarnaast zijn onze *community* projecten inspirerend, educatief en activerend voor betrokken individuen en andere geïnteresseerden. Ten slotte agenderen we de kwesties die daarbinnen spelen breder in de stad.
- Onze focus ligt op samenwerking met bewoners én andere organisaties, waaronder kennisinstanties en expertisecentra, zoals de Universiteit Utrecht, het Groenwachtersgilde of de Bibliotheek Utrecht.

Werk aan groen in de wijk

In ons veelzijdige project *Werk aan groen in de wijk* zetten we in op ontwikkeling en beheer op langere termijn van stadsnatuur door bewoners, ondersteund door de expertise van ecologisch opgeleide hoveniers. We kiezen bewust voor wijken waar groene initiatieven schaars zijn.

Wijkcoöperatie Kanaleneiland en Groenwachtersgilde ontwikkelen een landelijke pilot 'Groenwachter'. Het Milieucentrum Utrecht onderzoekt in 2020 participatie als lokale partner in de opleiding 'Meester Groenwachter'. Inzet is betaald werk creëren enerzijds en stadsnatuur realiseren anderzijds.

Meet je stad Utrecht

Meet je Stad Utrecht is ons meerjarige project voor en door burgerwetenschappers in de stad. In samenwerking met de gemeente en andere projectpartners bouwen we in 2020 aan een community rondom het thema klimaat. Centraal staan de metingen met zelfgebouwde meetkastjes van temperatuur en luchtvochtigheid. Door de komende jaren honderden deelnemers te activeren, krijgen we inzicht in klimaatkwesties zoals hittestress.

Het project kan in de toekomst uitgroeien tot een forum waar ook andere duurzame onderwerpen en burgerwetenschappelijke initiatieven een plek vinden. Ons project is geïnspireerd op het succes van Meet je Stad Amersfoort.

MEET JE STAD
Utrecht

► We betrekken stadsbewoners actief bij structurele kwesties en gemeentelijk beleid in de stad.

Politieke en maatschappelijke betrokkenheid bij een groene stad is niet vanzelfsprekend, maar wel van belang. Wij dragen daaraan bij. Onze activiteiten en projecten houden verband met urgente, structurele uitdagingen die de gehele stad betreffen. Die uitdagingen houden we op de agenda, via media, campagnes en constructief overleg met de gemeente. We geven bijvoorbeeld bekendheid aan onze bevindingen in het project Meet je Stad. Ook agenderen we het belang van stadsnatuur door gebruik te maken van succesverhalen in ons project *Werk aan groen in de wijk*. Daarnaast houden we de gemeentelijke agenda zelf in de gaten, evenals de beleidsvragen die daarin aan de orde komen. Door daarop in te spelen stimuleren we het debat tussen bewoners, stakeholders, bestuurders en politici.

4. Voorwaarden voor succes

Om onze doelstellingen succesvol te realiseren worden een aantal randvoorwaarden geborgd. SMART resultaatdoelen, bijvoorbeeld op het gebied van communicatie en huisvesting, zijn uitgewerkt in desbetreffende projectplannen.

► Communicatie, uitstraling en naamsbekendheid

De communicatie en uitstraling van het Milieucentrum stemmen we in 2020 en 2021 af op onze brede doelgroep, nadrukkelijk behorend tot verschillende generaties. Ook zullen we ons richting nieuwe doelgroepen, zoals studenten, actief opstellen om aan onze naamsbekendheid te werken. Realisatie van de doelstellingen hierboven leidt uiteraard ook tot meer naamsbekendheid. Die is nodig om te doen waar we voor staan: mensen actief betrekken bij het werken aan een meer groene, duurzame en klimaatbestendige stad. In een actualisatie van het Communicatieplan (2018) wordt dit doel nader uitgewerkt. Onze visie op de interne communicatie is daar ook in opgenomen.

“Naamsbekendheid is nodig om te doen waar we voor staan: mensen betrekken bij een groene, duurzame en klimaatbestendige stad.”

► Samenwerking

Samenwerken zit in ons DNA. Dit blijft de komende jaren een belangrijke voorwaarde voor succes. Tal van organisaties en initiatieven zijn in Utrecht actief op het gebied van natuur, milieu, duurzaamheid en participatie. De unieke rol van het Milieucentrum is dat het al deze thema's op een stedelijk niveau verbindt. Dit betekent dat samenwerking en goede contacten met organisaties en stakeholders in Utrecht van groot belang is.

“Samenwerken zit in ons DNA. Dit blijft een belangrijke voorwaarde voor succes.”

In de stad zijn buurtgroepen, wijknetwerken en wijkwebsites vanzelfsprekend belangrijke partners. De samenwerking daarmee gaan we intensiveren. Daarnaast is Utrecht Natuurlijk voor ons een belangrijke partner waar het gaat om het stimuleren en scheppen van mogelijkheden voor natuur in de stad en groen zelfbeheer. Energie U heeft een soortgelijke rol waar het gaat om het stimuleren van de energietransitie bij bewoners. De afstemming met de Natuur- en Milieufederatie Utrecht is weer van belang met het oog op projecten die zowel een gemeentelijke als regionale of provinciale component (kunnen) hebben. Om ons goed te positioneren ten aanzien van landelijke stakeholders en ontwikkelingen halen we ook de banden aan met de stedelijke milieucentra in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Uitwisseling daarmee is leerzaam en op samenwerking gericht.

Het Milieucentrum is als vergaderlocatie een vast ontmoetingspunt voor onder meer de Fietsersbond, de Kerngroep Ring Utrecht, de Kracht van Utrecht en (milieu)werkgroepen van politieke partijen en andere organisaties. In ons contact met deze organisaties willen we de kracht van wederzijdse inspiratie, uitwisseling en samenwerking beter benutten, waar mogelijk door hen te verbinden met onze eigen activiteiten en projecten.

► Een stabiele financiële basis

Toekomstbestendigheid vraagt om meer financiële middelen. In 2020 professionaliseren we daarom onze fondsenwerving. MCU wil zijn inkomsten structureel solide maken. Dit helpt ons om ook meer betaalde krachten in te kunnen zetten die kwaliteit en continuïteit van activiteiten en projecten waarborgen.

Structurele inkomsten zoeken we bij:

- Nationale Postcode Loterij, via een continuering van de bijdrage.
- Sponsors: grotere en kleinere commerciële en ideële bedrijven die zich, in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, willen verbinden met de doelstellingen van het MCU door geld of middelen ter beschikking te stellen, onafhankelijk van de lopende of nieuwe projecten.
- Passende fondsen die hun gelden aan het MCU of haar projecten verbinden.
- Familiefondsen aanwerven (netwerk vrijwilligers en bestuur gebruiken).

- Gemeentelijke of provinciale programma's.

Projectgebonden of adhoc zoeken we financiële middelen in/bij:

- Donaties van individuen en de Utrechtse detailhandel.
- Gemeentelijke subsidies per project.
- Jaarlijkse events (met inkomsten uit entree gelden e.d.)

► Huisvesting

Het Milieucentrum heeft een prachtig centraal gelegen huisvesting. Het is echter onzeker of wij gezien de huidige financiële middelen het pand kunnen blijven huren en de inrichting eigentijds kunnen houden. Ook andere vragen rondom de huisvesting zijn relevant, zoals hoe we de gewenste duurzaamheid en uitstraling gerealiseerd krijgen. Die vragen leiden in de zomer van 2020 tot een plan, met duidelijke scenario's, vervolgstappen en resultaatdoelen. Eind 2020 is er helderheid over een structurele oplossing.

6. Vrijwilligersbeleid

Het Milieucentrum is een organisatie die grotendeels draait op vrijwilligers. Met zo'n 50 vrijwilligers verzetten we veel werk. We trekken mensen aan door het openstellen van vacatures. Nieuwe geïnteresseerden voor dit vrijwilligerswerk, vaak jonge mensen, melden zich wekelijks. De interesse voor lokale inzet voor verduurzaming van de stad groeit, merken we.

Het is dus essentieel dat het Milieucentrum een plek en een organisatie is waar vrijwilligers zich prettig en gewaardeerd voelen en resultaatgericht kunnen werken en samenwerken. Een actief en gericht acquisitiebeleid is van belang om de missie en taken van het Milieucentrum waar te kunnen maken. Naast een algemene doelgroep van mensen die meer betrokken willen raken bij onze doelen gaat het om vier specifiekere doelgroepen:

- Mensen die bij het Milieucentrum re-integreren, na uitval op hun werk.

- Mensen die net zijn afgestudeerd, zonder werk of zich oriënterend op werk.
- Studenten die het werk bijvoorbeeld als stage kunnen gebruiken.
- Mensen die willen switchen naar een baan op het gebied van duurzaamheid.

Voor de begeleiding van mensen die re-integreren brengen wij in 2020 onze expertise in kaart en onderzoeken we mogelijke financiële wederdiensten door re-integratie bureaus.

7. Organisatie

► Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van het Milieucentrum. Ten aanzien van beleid heeft het bestuur een beslissende en ten aanzien van de uitwerking en uitvoering een toetsende rol. De invulling van de portefeuilles is onder meer afgestemd op de aandachtsgebieden die in onze visie staan aangegeven.

Het bestuur bestaat uit de volgende personen:

Jos Kloppenborg	Voorzitter. Portefeuille <i>Netwerken: burgerparticipatie & stedelijke vernieuwing</i>
Erik Vleugel	Secretaris
André Vos	(Waarnemend) penningmeester
Hanneke van der Helm	Portefeuille <i>Netwerken: Bedrijven & Fondsen</i>
Bas Nabers	Portefeuille <i>Inspiratie voor een groener en duurzamer leven</i>
Vacant	Portefeuille <i>Communicatie</i>

► Teams

Het Milieucentrum Utrecht kent twee redacties: een algemene redactie en een redactie Milieuwijzer. De algemene redactie vindt steeds een goede balans tussen berichten die in algemene zin met een groene, duurzame en klimaatbestendige stad te maken hebben enerzijds en berichten die gekoppeld zijn aan onze projecten anderzijds.

Het Projectteam draagt zorg voor de startvoorwaarden van specifieke projecten en stemt daarover af in een tweewekelijks overleg. Ook worden hier nieuwe ideeën ontvangen, bedacht en getoetst aan het vastgestelde beleid. Vanuit het projectteam ontstaan verschillende projectgroepen, die aan de slag gaan met de concrete projecten. In al onze uitingen en in de toetsing daarvan aan het communicatieplan speelt Team Communicatie een belangrijke rol.

Redacties, Communicatieteam, Projectteam en Projectgroepen zoeken gezamenlijk naar integrale verbindingen in uitingen en projecten.

Team Fondsen draagt zorg voor acquisitie van financiële middelen, in overleg met het bestuur en het Projectteam. De teams ICT en Algemene Ondersteuning zorgen voor de essentiële, dagelijkse basis van de organisatie, ofwel technisch, ofwel logistiek.

Het centrale Projectteam wordt aangestuurd door een betaalde coördinator. De vrijwilligerscoördinator zorgt daarnaast voor een soepele instroom van vrijwilligers. Laatstgenoemde houdt de bezetting en werkzaamheden in de gaten, en zorgt voor de begeleiding van re-integratie trajecten. In een Algemeen Medewerkeroverleg houden bestuur, coördinatoren en medewerkers elkaar op de hoogte en stemmen zij af over lopende zaken. Interne communicatie is verder uitgewerkt als onderdeel van het Communicatieplan.

► Organogram Milieucentrum Utrecht

